

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n ja 8 § 1 momentin muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion liikelaitoksista annettu laki muutettavaksi vastaamaan uuden perustuslain säännöksiä. Laista poistettaisiin viittaukset perustuslailla kumottavaan hallitusmuotoon. Lisäksi lakiin otettaisiin säännös jossa määritellään liikelaitosten

yhteenlaskettu lyhytaikaisen lainan enimmäismäärä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000 samanaikaisesti uuden perustuslain kanssa.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Yleistä

Valtion liikelaitoksista annettu laki (627/1987), jäljempänä yleislaki, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1988. Yleislaissa on kaksi viittausta 1 päivänä maaliskuuta 2000 voimaan tulevalla perustuslailla kumottavaan hallitusmuotoon. Ensimmäinen on 3 §:ssä, joka koskee liikelaitoksen budjetointiperiaatetta, ja toinen 8 §:n 1 momentissa, joka koskee liikelaitoksen lyhytaikaisia lainanottovaltuuksia.

Valtion liikelaitoksista annettu laki on poikkeuslaki. Lain säätämistä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä edellyttivät 3 §:n mukainen liikelaitosten talousarvion ulkopuolisuus sekä 8 §:n 1 ja 3 momentin mukainen liikelaitoksen oikeus ottaa lyhytaikaista lainaa ja toimitusluottoa ilman eduskunnan suostumusta.

1.2. Budjetointiperiaate

Voimassa olevan yleislain 3 §:n mukaan sen estämättä, mitä hallitusmuodon 66 §:n 1 momentissa säädetään, liikelaitoksen tuloja ja menoja ei oteta valtion tulo- ja menoarvioon, ellei valtion liikelaitoksista annetussa

laissa tai laitoskohtaisessa laissa toisin säädetä. Hallitusmuodon valtionaloutta koskevia säännöksiä 1 päivänä maaliskuuta 1992 voimaan tulleella lailla uudistettaessa hallitusmuodon 67 §:n 3 momenttiin otettiin säännös, jonka mukaan valtion liikelaitosta koskevia tuloarvioita ja määrärahoja otetaan talousarvioon vain siltä osin kuin lailla säädetään.

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle Suomen Hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen valtionaloutta koskevien säännösten muuttamisesta (HE 262/1990 vp) todetaan, että koska "valtion liikelaitokset ovat merkittävä poikkeus hallitusmuodon 67 §:n 1 momentissa säädettäväksi ehdotetusta talousarvion täydellisyydestä, ehdotetaan hallitusmuodon 67 §:n 3 momenttiin sisällytettäväksi niiden talousarvion ulkopuolisuutta koskeva säännös". Säännös on otettu samansaisena myös uuden perustuslain 84 §:n 4 momentin toiseen lauseeseen.

Edellä esitetyn mukaisesti valtion liikelaitos on valtion budjettitalouden ulkopuolinen laitos poikkeuksena yleisperiaatteesta, jonka mukaan valtion talousarvioon otetaan arviot vuotuisista tuloista ja määrärahoista vuotuisiin menoihin. Koska uuden perustuslain mukaan liikelaitoksia koskevia tuloarvioita ja määrärahoja otetaan valtion talousarvioon

siten kuin lailla säädetään, ehdotetaan, että yleislaki olisi uudessa perustuslaissa tarkoitettu laki.

1.3. Liikelaitoksen lainanottovaltuudet

Uuden perustuslain 82 §:n mukaan valtion lainanoton tulee perustua eduskunnan suostumukseen, josta ilmenee uuden lainanoton tai valtionvelan enimmäismäärä. Säännös vastaa hallitusmuodon 64 §:n 1 momenttia sekä pääosin valtion liikelaitoksista annetun lain voimaan tullessa voimassa ollut hallitusmuodon 64 §:ää. Yleislain 8 §:n 1 momentin mukaan liikelaitos saa sen estämättä, mitä hallitusmuodon 64 §:ssä säädetään, ottaa toimintaansa varten lainaa, jonka takaisinmaksuaika on alle vuoden, sekä toimitusluottoa (*lyhytaikainen laina*). Pykälän 2 momentin mukaan liikelaitokselle voidaan laitoskohtaisessa laissa antaa eduskunnan suostumuksen rajoissa oikeus ottaa muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua lainaa (*pitkäaikainen laina*). Käytännössä valtion talousarvion vahvistamisen yhteydessä eduskunta on hyväksynyt valtion liikelaitoksen pitkäaikaisen lainan lainanottovaltuudet.

Yleislain 8 §:n 3 momentin nojalla on annettu valtioneuvoston päätös valtion liikelaitoksen lainanoton rajoista ja ehdoista (865/1988). Päätöksen 2 §:n mukaan liikelaitos saa käyttää lyhytaikaista lainaa yleensä vain maksuvalmiutensa hoitoon ja lyhytaikaista lainaa ei ilman erityistä syytä tule käyttää sellaisen käyttöomaisuuden hankkimisen rahoittamiseen, jonka taloudellinen pitoaika on vähintään kolme vuotta, tai muihin tähän verrattaviin pitkävaikutteisiin menoihin. Päätöksen 3 §:n mukaan pitkäaikaista luottoa saa yleensä ottaa vain investointeja ja muita pitkävaikutteisia menoja varten sekä käyttöpääoman pysyvän lisätarpeen rahoittamiseen. Päätöksessä on lisäksi muita lainan ottamista koskevia säännöksiä.

Kaikille nykyisin toimiville liikelaitoksille on säädetty oikeus ottaa pitkäaikaista lainaa eduskunnan myöntämien lainanottovaltuuksien rajoissa. Voimassa olevan yleislain 8 §:n 1 ja 3 momentin mukaan liikelaitoksilla on myös aina oikeus ottaa lyhytaikaista lainaa ja toimitusluottoa. Koska liikelaitoksen lyhytaikaista lainaa ja toimitusluottoa ei ole sisällytetty eduskunnan antamiin lainanottovaltuuksiin, menettely on poikkeus

uuteen perustuslakiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että yleislakiin otetaan säännös, jossa määritellään asianomaisten liikelaitosten yhteenlaskettu lyhytaikaisen lainan enimmäismäärä.

Valtioneuvosto päättäisi siitä, miten valtuudet jakaantuisivat eri liikelaitosten kesken. Uuden perustuslain 82 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan suostumuksesta tulee ilmetä valtionvelan enimmäismäärä. Sen sijaan perustuslaki ei edellytä, että eduskunnan päätöksessä olisi valtion lainaa ottavat tahot yksilöity. Nykyisillä valtion liikelaitoksilla on vuoden 2000 aikana lyhytaikaista lainaa arviolta enintään 2 000 000 000 markkaa. Ehdotettu määrä vastaa liikelaitosten lyhytaikaisen lainanoton tarvetta.

Ehdotettu 8 §:n 1 momentin muutos olisi kuitenkin voimassa määräajan, jonka kuluessa selvitetäisiin lyhytaikaista lainanottoa koskeva järjestelmä. Yleislain kokonaisuudistus on tarkoitus käynnistää kuluvan vuoden aikana, joten kyseinen säännös olisi voimassa vuoden 2001 loppuun.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia eikä organisatorisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti elokuussa 1997 työryhmän selvittämään Perustuslaki 2000 -hankkeen edellyttämiä muun lainsäädännön muutostarpeita sekä uuden lainsäädännön voimaantulo- ja siirtymäjärjestelyjä. Työryhmän muistiossa "Uusi perustuslaki ja lainsäädännön muutostarpeet" (Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 1/1999) on todettu yleislain muutostarve.

Asia on muutoin valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Esityksestä on neuvoteltu nykyisten liikelaitosten ja niitä ohjaavien ministeriöiden edustajien kanssa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000 eli samanaikaisesti uuden perustuslain kanssa. Lain 8 §:n 1 momentin muutoksen ehdotetaan kuitenkin olevan voimassa vuoden 2001 loppuun.

5. Säättämisjärjestys

Valtion liikelaitoksista annettu laki säädettiin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Sittemmin 1 päivänä maaliskuuta 1992 voimaan tulleella hallitusmuodon VI luvun muutoksella hallitusmuodon 65 ja 67 §:ään otettiin liikelaitoksia koskevat säännökset sekä valtion lainanottoa koskeva 64 §. Viimemainittu 64 § otettiin VI lukuun samansanisena, mitä se oli ollut jo liikelaitoslain antamisen aikaan. Mainitut pykälät on otettu myös uuteen perustuslakiin samansisältöisinä. Mainittu 64 § vastaa uuden perustuslain 82 §:n 1 momenttia.

Voimassa oleva 8 §:n 1 momentti on siten ristiriidassa myös uuden perustuslain kanssa. Perustuslain 82 §:n 1 momentin mukaan valtion lainanoton tulee perustua eduskunnan suostumukseen, josta ilmenee uuden lainanoton tai valtionvelan enimmäismäärä. Eduskunta voi antaa suostumuksen myös lailla. Koska lain 8 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi liikelaitosten lyhytaikaisen lainan yhteenlasketusta enimmäismäärästä, laki voidaan käsitellä tavallisessa säättämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n ja 8 § 1 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion liikelaitoksista 10 päivänä heinäkuuta 1987 annetun lain (627/1987) 3 § ja 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Budjetointiperiaate

Liikelaitosta koskevia tuloarviota ja määrärahoja otetaan valtion talousarvioon vain siltä osin, kuin tässä laissa tai laitoskohtaisessa laissa säädetään.

lainaa, jonka takaisinmaksuaika on alle vuoden, sekä toimitusluottoa (*lyhytaikainen laina*) siten, kuin valtioneuvosto määrää. Liikelaitosten lyhytaikaisen lainan yhteismäärä saa olla kuitenkin enintään 2 000 000 000 markkaa.

8 §

Lainanotto

Liikelaitos saa ottaa toimintaansa varten

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000. Lain 8 §:n 1 momentti on voimassa 31 päivään joulukuuta 2001 asti.

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 2000

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

Laki

valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n ja 8 §:n 1 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion liikelaitoksista 10 päivänä heinäkuuta 1987 annetun lain (627/1987) 3 §
 ja 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Budjetointiperiaate

Sen estämättä, mitä hallitusmuodon 66 §:n 1 momentissa on säädetty, liikelaitoksen tuloja ja menoja ei oteta valtion tulo- ja menoarvioon, ellei tässä laissa tai laitoskohtaisessa laissa toisin säädetä.

8 §

Lainanotto

Liikelaitos saa sen estämättä, mitä hallitusmuodon 64 §:ssä on säädetty, ottaa toimintaansa varten lainaa, jonka takaisinmaksuaika on alle vuoden, sekä toimitusluottoa.

Ehdotus

3 §

Budjetointiperiaate

Liikelaitosta koskevia tuloarvioita ja määrärahoja otetaan talousarvioon vain siltä osin, kuin tässä laissa tai laitoskohtaisessa laissa säädetään.

8 §

Lainanotto

Liikelaitos saa ottaa toimintaansa varten lainaa, jonka takaisinmaksuaika on alle vuoden, sekä toimitusluottoa (lyhytaikainen laina) siten, kuin valtioneuvosto määrää. Liikelaitosten lyhytaikaisen lainan yhteismäärä saa olla kuitenkin enintään 2 000 000 000 markkaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000. Lain 8 §:n 1 momentti on kuitenkin voimassa 31 päivään joulukuuta 2001 asti.
